

UDC: 004.8:39

Dragan Jakimovski (North Macedonia)
Institute of Physics
Faculty of Natural Sciences and Mathematics
“Ss. Cyril and Methodius” University in Skopje
orcid: 0000-0003-0786-2941

Ilina Jakimovska (North Macedonia)
Institute of Ethnology and Anthropology
Faculty of Natural Sciences and Mathematics
“Ss. Cyril and Methodius” University in Skopje
orcid: 0000-0003-1209-1555

**THE EMPEROR, HITCHOCK AND PATRIARCHY: AI-ASSISTED VS.
HUMAN GENERATED KEY WORDS EXTRACTED FROM UNPROCESSED
ETHNOLOGICAL MATERIAL**

Abstract: Archives of audio, video, and written ethnographic materials gathered through individual researchers' field studies often involve data obscured by improper keyword classification that does not accurately reflect their content. This article investigates how a computer information system may assist a professional in this task. We apply a selection of computational intensive methods for the search and clustering of textual materials from the Digital Archive of Ethnological and Anthropological Resources (DAEAR) at the Institute of Ethnology and Anthropology at the University St. Cyril and Methodius in Skopje and comment on their practical usefulness. The results of the machine extraction are compared with the ones obtained from 10 experts (ethnologists and anthropologists) and ten non-experts.

Keywords: machine learning methods, ethnology, unprocessed text, keywords extraction

“Mike: You know I have not slept since Thursday?
I was all night cleaning up after you. I need my sleep.
Walter: You said no half measures.
Mike: Yeah. Funny how words can be so open to interpretation.”

Breaking Bad series, S3E13

Gathering, processing, and archiving field ethnographic material according to keywords is a standard procedure at the Institute of Ethnology and Anthropology, University St. Cyril and Methodius in Skopje, Macedonia. Until the introduction of digital tools and, consequently, of an online search database (<https://iea.pmf.ukim.edu.mk/tabs/view/61f236ed7d95176b747c20566ddbda1a>), these procedures were done by hand. They were (and still are) formulated by the researchers, students, and teaching staff. In cases where the researchers accidentally skipped this step, the archivists did that for them. They are on the first page of the transcribed material (printed in hard copy), with the archive number, date and place of research, the topic, and the name of the interlocutors.

These keywords play precisely the same key role when the materials are digitally searched through the online database. The fact that the user does not have physical contact with the archived material reduces the chance of random findings by simply flipping the pages of a hard copy. Zero search results from a given keyword create an impression that such related material does not exist, although the opposite might be true.

Thus, categorizing content and indexing it through keywords (part of search engine optimization) is a strategy that should be heavily applied to archived materials that might be used for academic, research, and other purposes. Their accessibility and visibility depend on how these search algorithms are coded and how the content is tagged.

Despite being aware of this prerequisite, most of us find writing abstracts and extracting keywords to be only a formal operation that must be completed simply due to a journal's propositions. The same principle applies when choosing key terms for archiving field materials (interviews, photos, videos, field notes). In the absence of a standardized method, left to individual interpretation and the importance of this procedure, it is prone to a number of inconsistencies and arbitrary choices.

Our approach was partly based on “Modeling and Measuring Short Text Similarities: On the Multi-Dimensional Differences between German Poetry of Realism and Modernism” by Anton Ehrmantraut et al. In this article, the authors test a method of detecting similarities in short texts (poems) developed for the needs of computer-based literary studies. They test their hypothesis through three elements: 1) an annotation made by two human experts of selected poems based upon specific similarity criteria; 2) consensual agreement between the human experts on the final list; and 3) comparison with machine-generated results. The final outcome refutes or confirms the starting stance, in this case, that there is a fundamental difference between traditional (realistic) and modernist poetry.

This method suited our needs since we also worked with short texts, two randomly chosen folk stories, “The Poor Man and the Bird that Ate His Grain” and “When Women Wanted to Have Power Just Like Man,” from the 10-volume collection of folk materials by Marko Cepenkov (1829-1920) (See appendix).

Our research underwent four phases:

- We asked ten experts-ethnologists to read the two fables and annotate five keywords;
- We asked the same from 10 non-experts (University educated individuals from different professions, such as high-school teachers, film directors, writer etc.);
- We ran the two stories through specially coded software that yielded its selection of keywords; and
- We compared the results to see if there could be a consensus between the three entities.

Ghost in the Machine: The Computational Approach

Preprocessing

As previously mentioned, the texts in question are two short stories from the voluminous corpus of Marko Cepenkov’s collected folklore materials. Physically, they have been scanned from photocopied sheets of out-of-print editions of Cepenkov’s complete works and processed for character recognition into two separate text files, a.txt and b.txt.

Only a handful of words were incorrectly rendered by the character recognition software and manually corrected where spotted. The number of instances where a word at the end of a line was split in two was tenfold higher and consumed time to be corrected. For example, we spotted 33 cases of split words for the first texts, corresponding to less than 2% of the total. Suppose both of these preprocessing phases are to be skipped. In that case, one may expect a slight enlargement of noninformative text noise, which, however, for shorter documents than these, may impair further analysis.

At the moment of writing, the available corpora of stop words and lemmatization dictionaries for the Macedonian language were not very helpful for unsupervised correction of the preprocessed material. The ready-made character recognition and document preprocessing failed for linguistically more archaic/shorter texts (for example, poems from another corpus by folklorist brothers Miladinovci). To deal with such material, one

must opt for highly sophisticated, custom-made programming on a comparable case-by-case basis in terms of depth and quality, with the analysis by a human expert (situation as of November 2024).

The simple count of the most frequent words, presented in Table 1, gives some orientation of possible candidates for keywords in both texts. Note that for the first text, both dialect forms of *царю* and *царю* (“the king”) are present. We preserved these forms in their original position and variance and counted them, in further analysis, as separate tokens. Their clustering as lemmas with identical meanings will deprive us of nuances of the actual storytelling and, in our view, will be detrimental to further sentiment analysis.

Term Frequency - Inverse Document Frequency

In order to take the context of the words into account, the standard first step is the calculation of the value of so-called *tf-idf*, term frequency-inverse document frequency. This number is a product of term frequency (the number of occurrences of a given word in a document relative to the total number of the words in the said document) and the inverse document frequency (incorporates the number of occurrences of the term in question relative to the number of documents in the corpora). Thus, this encoding gives more weight to terms that are more relevant in the context of the document and pushes into the background those terms that frequently appear in other contexts/documents in the corpora (See for details Bengfort et al. (2018) and references therein). The higher the number, the more relevant the word is within the document context.

For our two short stories, our Python scripts for *tfidf*-analysis gave the results presented in Table 2, side by side with standard word counts of the most frequent words. One may notice changes in the ordering of the words, re-counting/*tfidf*; the safe step here is to rely on *tfidf* more than on simple, brute word frequencies without contexts. The side effect of *tfidf* filtering of contextually significant words is the depreciation of others, which is more of a stop words kind. This fact alone makes the standard step of removing stop words from corpora unnecessary. Implementing *tfidf* calculations is a primary step in proceeding to the in-depth contextual analysis and word clustering phase.

Table 1 Word counts for corresponding texts.

	# paragraphs	# sentences	# words	# characters
a.txt	38	85	2065	8815
b.txt	21	46	1344	5964

Table 2 Top words according their frequency and tfidf value

a.txt			
word	#	word	tfidf
царот	25	сиромаио	0.3767706
сиромаио	20	царот	0.3350942
рекол	16	прачката	0.2260623
царо	13	рекол	0.2144603
прачката	12	жената	0.1883853
жената	10	царо	0.1742490
налбадино	9	налбадино	0.1695467
b.txt			
word	#	word	tfidf
жените	23	жените	0.5373785
царо	15	царо	0.2493582
је	10	бидат	0.2102785
бидат	9	сандако	0.1869142
мажите	8	мажите	0.1869142
сандако	8	је	0.1662388
царци	7	буљбуљ	0.1635500

K-Means and Latent Dirichlet Allocation

Unsupervised clustering of words is a kind of art where one has to choose the “right” method to correspond to the chosen characteristics of the analyzed documents and the questions one wants to pose with that analysis.

There is no one-rule-for-all case that turns the “unsupervised” into positively or critically “supervised” by an expert in the field. Let aside these more fundamental questions regarding AI employment in our field; we turn to two techniques we have used for clustering: k-means and LDA.

With k-means, the available data (in our case, tokens - words, numbers, and a complete stop at the end of sentences) are split into k clusters, matching the distance of each data point to a temporary, would-be cluster. At the start, the number k is fixed, the positions of tentative cluster centers are random, and the data points (words) are distributed (classified) to the nearest cluster center. In general, this is not optimal, and the aver-

age distance of all data points is recalculated, and the positions of better-clustered groups are found. The iteration is when the cluster positions do not change more than some fixed threshold (for clustering, see Xu and Tian (2015) and references therein; for tfidf, see Hovy (2020)). What should be counted as a cluster and what should not is in the eye of the beholder. The rule of thumb is: start with $k = 2$, calculate, see the results, and if you are not satisfied, try with $k + 1$ ...

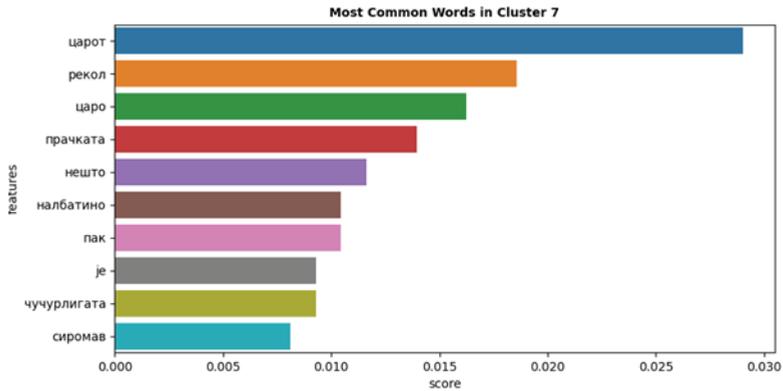

Figure 1: A cluster of words from a.txt

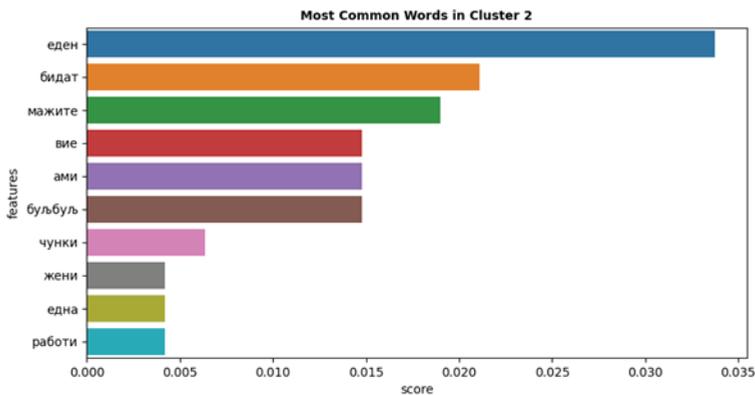

Figure 2: A cluster of words from b.txt

In our analysis, we choose to check corresponding cluster silhouettes (visual helpers to get an insight into how well-defined clusters are) (for k from 2 to 30) and take the best one into account. In the first two figures, we present the two best groups of words for our two stories.

As it happens, k -means clustering is not the final word on the subject, and one usually proceeds to more advanced methods for extracting topics from a document collection. The Latent Dirichlet Allocation (or LDA, for short) is a popular method of choice for the construction of a probabilistic model and isolation of topical words from the target document from a given corpus (for a general introduction, see Srinivasa-Desikan (2018), for application, see Ramyadharshni and Pabitha (2018)). LDA analysis results in topic distributions (similar to the K -means method), which, themselves, are made of word distributions (hence, probabilistic). Words that frequently appear in the same context with higher probability appear in the same cluster of words. They define, so to say, a separate topic or feature of the document.

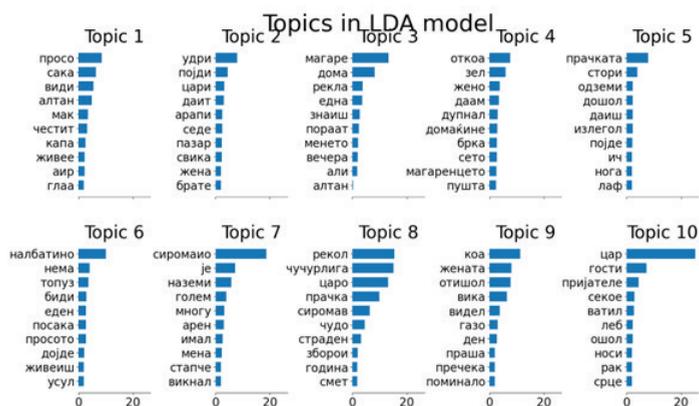

Figure 3: Ten LDA clusters extracted from a.txt

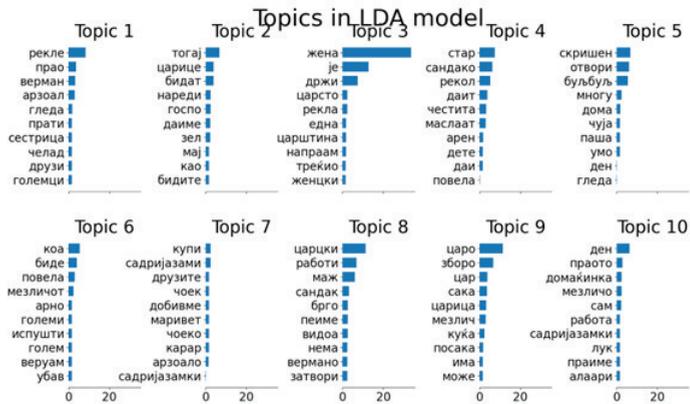

Figure 4: Ten LDA clusters extracted from b.txt

With our LDA Python script, we extracted ten such topics for each of our two stories (see figures 3 and 4 above), which may conveniently be presented in visually appealing word clouds (figures 5 and 6), where the size of a word reflects its importance within the context of others.

In many cases, participants from both human camps have noted variants of the same word. Variations include dialect forms (“siromav” - poor, “siromaio” - South-West dialect), using a definite or indefinite articles of a noun (in Macedonian expressed through suffices such as -ot, -ta, -to for m/f/n gender, thus siromav - poor vs. siromaviOT – the poor)

Several participants (both experts and non-experts) derive a word that exists as such in the text, leaving it in its original form. In contrast, others change their form into a literary language. However, there are several instances when the keyword is not just a word contained in the fable but an interpretation. Examples include: “bezkichmenjak”, that roughly translates into “an aemeba” (a person that has no character, referring to the poor man from the first story) or “hormoni” - hormones that refer to the women from the second story. However, there are examples of keywords that go even beyond interpretation and enter the realm of ideological labeling, such as “rodovost” (gender issues), “emancipacija” (emancipation), “mizoginija” (misogyny), or “dualizam” (dualism).

The most exciting keywords are free associations, and they are all derived from non-experts. These include Pandora (referring to a magical box in story n. 2) and Hitchcock (referring to the birds in story n. 1). Such words would never make it into the final list of an ‘official’ archive entry. No matter how peculiar, they might provide an additional insight into the potential of a specific ethnographic material (“This could make a great movie script,” - the participant who proposed “Hitchcock” wrote in his notes).

The human annotators and the machine could agree on the following keywords and their variations:

1st story
 “siromav” (poor)
 “tzar” (emperor)
 “zhena” (woman)

2nd story
 “zhena” (woman)
 “tzar” (emperor)
 “mazhi” (men)

The only difference between the human participants and the machine was that the algorithm included verbs, while human annotators were solely nouns and adjectives. Those are - for story n. 1 “rekol” (said) and for story n. 2 “bidat” (to be in third person plural future tense).

Conclusions

The above-reviewed results show that digital archiving of ethnographic materials, which enables search based solely on a few keywords, easily misses its mark. Due to the high variation of individual criteria (copy/paste from the material itself, transformation into a literary language, first or higher level of interpretation, etc.), creating an “objective” list that envisages all potential searches is almost impossible. Thus, one way forward would be to create a fully searchable database of OCR (Optical Character Recognition), which would widen the scope of successful potential searches.

Another would be to use a consensual approach to keyword creating, such as consulting at least two experts when archiving a specific material (for example, the creator plus one). An interdisciplinary cooperation with experts from computational linguistics (something non-existent at present) would be an excellent opportunity to create a larger corpus of Macedonian texts and learn the basics of machine processing. Currently, the only online available corpus in the Macedonian language is published on the Macedonian Academy of Arts and Sciences site and consists of 135 fiction works by Macedonian authors. However, forming a first-hand ethnographic corpus based on field interviews would have to be heavily regulated due to privacy issues. Workshops on the basics of computational linguistics could be offered to students of ethnology and anthropology while also incorporating an elective subject, Digital Anthropology, in the official curricula of the undergraduate or post-graduate studies (such an elective subject was introduced in the latest curriculum at the Institute of Ethnology and Anthropology in Skopje).

All of this might generate awareness of the processes behind providing online content, indexing, searching, and finding information when being visible and easily accessible becomes a matter of the keywords “to be” or “not to be.”

References

- Bengfort, B., Bilbro, R., and Ojeda, T. (2018). *Applied Text Analysis with Python, Enabling Language-Aware Data Products with Machine Learning*.
- Ehrmanntraut, A., Hagen T., Jannidis F., Konle L., Kroncke M., Winko S. (2022). Modeling and Measuring Short Text Similarities: On the Multi-Dimensional Differences between German Poetry of Realism and Modernism. In: *Journal of Computational Literary Studies* 1 (1).
- Hovy, D. (2020). *Text Analysis in Python for Social Scientists, Discovery and Exploration*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Ramyadharshni, S. S. and Pabitha, P. (2018). Topic categorization on social network using latent dirichlet allocation. *Bonfring International Journal of Software Engineering and Soft Computing*, 8(2):16–20.
- Srinivasa-Desikan, B. (2018). *Natural Language Processing and Computational Linguistics*. Packt Publishing, Birmingham. Xu, D. and Tian, Y. (2015). A comprehensive survey of clustering algorithms. *Ann. Data. Sci.*, 2(2):165–193
- Xu, D., Tian, Y. 2015. „A comprehensive survey of clustering algorithms“. *Annals of Data Science* 2/2. Chengdu: Tianfu Institute of International Big Data Strategy and Technology, 165–193.

Appendix

Original research material (the two stories scanned and processed for character recognition)

СИРОМАВИОТ И ЧУЧУРЛИГАТА ШТО МУ ГО ЈАЛА ПРОСОТО

Еден сиромав чоек имал зад куќи едно огратче и го посеал просо. При се што беше малку место, ами пак се надеал да собери малку просо, што ќе даи Госпо, за да си прерани дечињата барем една година време. Арно ама, ако беше имал сиромавиот к' смет, не ќе беше сиромав. Штом беше заздреало просото, и му се навртија врапци и чучурлиги да му го јадат. Од сето поле врапците и чучурлигите беше му надошле во просото негоо и во неколку дни му го озобаа и му го к'рдисаа. Коа виде сиромавио тоа чудо од врапците, беше се запрегнал да 'и брка и да 'и плаши за да не му го изобаат просото, Арно ама, од една страна ако 'и истераше, од друга ќе му дојдеа во просото — и во неколку дни му го битисаа.

— Оф, мори жено — Је рекол на жената си — што пусти лош к'смет сме имале ние! Малку просо насадивме, гоа за да го ожниеме и да се израниме од него оваа година, арно ама проклети врапци и чучурлиги ни го озобаа!

— Секое зло за добро, домаќине — му рекла жената.

Од тој збор од жената сиромавио како да се поутешил и појде па кај просото да го види, и за стреќа беше се навртела една чучурлига на еден корен просо да си зоба.

Едно беше ја видел сиромавио и беше си ја симнал капата од глаа и со усул се приближал до чучурлигата, та беше врлил со капата на чучурлигата и беше ја наклапутил. Трчаница беше пошол и ја ватил од пот капа чучурлигата.

— Ами сега, мори чучурлиго — Је рекол — што сакаш да ти напраам? Да те заколам, али да те раскинам? Знаиш оти ти сето просо ќе ми го плаќаш сега, али не знаиш? Јас те бркам, ти пак ми идиш, јас те бркам, ти одокулу еве си да ми го јадиш просото!

— Аман, брате, немој да ме губиш — му рекла чучурлигата — оти јас сум ќерка на царот од чучурлигите, и ај да ме однесиш кај татка ми и да му кажиш оти си ме ватил во просото. Тој ќе ти даат големо богатство, што дури си жив да живеиш, пашаиши, а ако ме загубиш, ништо аир не ќе видиш!

На тие збори од чучурлигата, поверуа сиромαιο и отишол кај царот од чучурлигите, и јако го пречекал царо сиромαιο, коа го видел со чучурлигата в раце. Откоа се разбра царот за ќерка си оти ја ватил сиромαιο во зијан и пак не се сторил каил да му ја отепа, изваил царот една прачка и му ја дал на сиромαιο.

— На, пријателе, оваа прачка — му рекол — и што ќе ти треба, удри со неа наземи и речи „да ми дојди тоа и она и веднаш ќе ти дојди.“

Ја зел сиромαιο прачката и му ја дал чучурлигата на царот. Одејќи по патот и му текнало да посака нешто и да удри со прачката за да види дали вистина ќе биди тоа нешто. Едно удруање, и му излегло тоа што сакал.

— Ха, мајче, дури сега царо ќе го викам на гости — си рекол сам со себе — со оваа прачка што ја добив!

Си отишол дома и удрил со прачката наземи и му се преставило се што беше посакал. Кога виде жената му, на чудо беше станала и го прашала од кај ја добил таа прачка. Тој му кажал со ред како беше ја добил, и од тој ден веќе почнал да се обогатуа. Се што да му потребаше, ќе удрел со прачката наземи, и веднаш ќе му се преставеше пред нив.

Поминало некое време, и откоа се виде во таа убаина, посеаќал да го вика царо на гости.

— Жено — је рекол на жената си — јас сум сторил ниет да го викам царот на гости за да види и да се вчудовиди.

— Море, седи си мадру, бре мажу — му рекла — не ти треба да го викаш царот, оти ќе ти завиди на тоа што имаш и можеш некое зло да ти донеси, и после пишман да бидиш.

— Е, толку знаиш ти — је рекол — царот мене зијан ќе ми сторел, ич тоа што не било, да биди!

Не послушувајќи сиромано жената си, го канил царо на гости една вечер. Царо на чудо беше станал со тој сиромав за ошто да го кани, бидејќим је многу сиромав. На сето тоа, царо си зел своја вечера и му отишол кај сиромано на гости, само и само да не му скрши ат'рот на еден раја свој, при се што е сиромав.

— Го пречекал сиромано со се срце и го курдисал в одаја да седи. Лаф-муабет, лаф-муабет сиромано праел со царо што баеги време поминало, дури и му се пријало на царот и му забележал за да ставит да вечераат, оти му се јадело.

— Пеки, честити царе — му рекол — сега ќе ставам и сичко е готоо. Жено мори, ја подај ми прачката — је рекол на жената — и ајде да се стави вечерата.

Му подала жената му прачката, и тој удрил наземи, откоа рекол да се стави от сите убаниње, што и у царот не беше 'и имало.

Коа беше видел царот тоа чудо, си рекол сам во себе: „Што беше ова чудо големо што имал овој сиромав, оваа прачка! Ја ја клавам в рака ја друго чаре не бидуа!“

Така мислејќим си во себе царо, викнал еден од чоадарите свој и го натерал да појди надвор, та да најди една прачка иста како таа и со некој маривет да му ја менит на сироманот и да му ја земит царот. Донесол чоадарот друга прачка и со усул му ја менил, та му ја украал негоата, и откоа поседоа уште малку, си ошол царо дома.

Зел прачката сиромано утрото и удрил наземи за да му излезит нешто што му требало. Удрил еднаш, немало да излези нешто, удрил двај, триј, немало ништо.

— Оф, мори домаќинко — је рекол на жената си — прачката не ме слуша, што би овој ал?

— Ејди домаќине, ами коа ти велев јас да не го викаш царот на гости! Ете што ти стори царот, ја, трчи кај царо да му ја сакаш, да белки ќе ти ја даит.

Отрчал сиромано кај царо и му ја посакал прачката.

— „Затоа ме викна на гости — му рекол царот — за арамија да ме изваиш? Крши си глаа, магаре, надвор, оти сега ќе те клаам во валака, да те бијам по нозе!

Коа чул тие зборои сиромано од царо, се уплашил и нога за нога си отишол дома. Ете ти го пак сиромав, страден за една корка леб.- Коа се виде страден, му текнало да појди кај царот на чучурлигите, да му се моли да му дајт нешто за живеење. Отивајќи тамо, свикал на вратата, и излегол царот на чучурлигите.

— Што има нешто, бре пријателе — го прашал — што викаш по мене?

— При животта твоја, честити царе, нема ништо, илја прачката што ми ја даде ти — ми ја украде царо, коа го викав на гости, и сега сум на голема мака, Те молам, честити царе, ако не ми даиш нешто друго за да си живеам малку пораат?

— Е, ај ќе ти даам едно магаренце, со него да си носиш дрва и секое дупнуање со стапчето кај газо, се ќе ти сери по еден алтан, и ете ти живот лесен да си живеиш. Го зел магарето и откоа му поблагодарил, си дошол дома, и секое буцнуање со стапчето околу газо, се по еден алтан му сереше. И така сиромано пак си најде колајо да си

живеи раат за до некое време.

Го дупна грео еднаш, ќе го носи магарето на пазар за да го коа. Жената му не го пуштала, арно ама тој не ја послушал и отишол на лазар, та кондисал кај некој анција и налбат. Со прво слегуање од магаре, го викнал налбатино да му го коа, и откога му го коа, го дупнал магарето околу газо и му пострало еден алтан, си го зел одземи, та му го дал на налбатино за коањето да си запри и кусуро да му врати. Коа видел тоа нешто налбатино, срце беше го ватило за тоа магаре да му го клаит в рака. Откоа беше се наплатиле, си го врзал сиромано магарето в ан, му дал троа сено да јади, и тој тргнал по чаршија да си купуа што му треба за дома.

Тамам нашол време налбатино за да му го мени магарето со едно прилично на негоото влакно. Откоа си свршил работа, сиромано си отишол дома. Едно го видела жената му магарето, и го познала оти не јет тоа.

— Море домаќине бре — му рекла како уплашена — ами магарето ти е менето, бре!

— Како ми е менето — је рекол — ич можи тоа да биди! Ја чекај да го дупнам околу газо, да да видиш, жено, оти ќе ми посери алтан.

Коа го дупнал, ни алтан, брате, му постра, ни ти па лепешка! Откоа го дупнал многу пати, се уверил оти не ет тоа магаре, и му отишол кај налбатино да му го сака, арно ама ни магаре зеде, ами уште котек беше ти јал од налбатино и си дошол дома плачејќи.

Седе некое време, што седе, и пак му појде кај царот од чучурлигите да го моли. Склука, свика на портата од царот, и едно чу, царот излегол да види кој е.

— Пак ти ми дојде, пријателе — му рекол — аир абер, што мака имаш нешто?

— Голема мака имам, честити, царе — му рекол — отидов на пазар да си го коам магаренцето, и ми го мени налбатино, страден сум сега за леб, Те молам, честити царе, пак да ми даиш нешто за да живеам пораат.

— Е, немам друго што да ти даам, пријателе, од колку овој топуз што ќе ти го даам му рекол. — Појди му кај царо и удри го топузо наземи силно, ќе излезат од него тројца

Арапи, многу страшни и ќе ти сакаат заповед што да праат, и ти заповедај му да го ватат царот и да му ја сакаат прачката. Дури да не ти ја даат, да не го пушташ. После појди му кај налбатино и од него земи си магаренцето и ој си дома, да уште еднаш да се не лажиш за да страдаш.

Го грабнал топузот сиромано и му отишол кај царот, го удрил топузот одземи, и излегле три Арапи и го грабнале царот да го мачат. На страо згора царот му ја дал прачката и се куртулисал, Оттука му ошол кај налбатино и нему му го зел магарето, и еве ти го сиромано се стори пак побогат од царот.

КОГА САКАА И ЖЕНИТЕ ДА БИДАТ ВО ЦАРЦКИ МАСЛААТ, КАКО ШТО СЕ И МАЖИТЕ

Во старо време во некоја царштина завиделе жените од големците, поддупнати од самата царица, да даат еден арзоал на царо да се клаат и жените на царцки маслаат, и тие да повелаат народо, да бидат садријазами, паши, кајмаками, кадии и што има друго што имаат мажите прао, и жените да го имаат. Собирајќи царицата од сите големци жените, отворија еден женцки мезлич да сакаат тоа прао

што го имаат и мажите. Тек, чифт, една едно рекла, друга друго, дури дошле сите во еден збор и напраиле еден арзоал, та го дале на царо да му сакаат праото.

Едно го зел арзоалот и едно го пеал, се насмеал на глупавштината од жените. Се собрал мезличот и му го пеал царо арзоало од жените, што го дале да сакаат праото.

— Ее, мезлич-алаари, што велите на овој женцки арзоал, каков карар да му даиме?

Коа чул мезличот арзоало што пишувало, и зборо од царо, се позамислиле малце и почнале да си дава секој кому како му ваќал умо. Еден му рекол да му се даи праото на жените, чунки самата царица тоа нешто го сакала; друг рекол да му се даит, ама не токмо со мажите, ами помалце; треќио рекол да не му се даа прао на жените да повелаат, чушш ќе му се затвориле куките. И така сио мезлич карар најде да му се даит на жените праото, чунки тоа нешто сакала и самата царица и не требало ат'ро да је се излезе.

Откоа му ја зел мислата царот од мезличо, му рекол:

— Арно мунасип вие најдовте, мезлич-алаари, за жените да бидат на царцки маслаат, како што сте и вие, арно ама мене не ми ваќа умо да можат тие да докрепат царсто. За да ве уверам оти жените не се да повелаат царсто, ами да повелаат челад и куќа (за така Госпо 'и надарил, пријатели мој), еве што сум измислил јас: да напраам еден маривет на жените наши, та да се остаат од таа севда што ја имат. Ќе му напраам еден сандак многу убав и во сандакот ќе затворам еден буљбуљ, та ќе му го даиме, кај што се собрани, да го држат пред нив, ич да не о отворат. Ако дотраат три дни да не го отворат, мутлак ќе му даам и ним слобода да бидат големи и тие како вас; а пак ако го отворат и го испуштат буљбуљот, нема да му даам правина. Не веруам јас да дотраат нашите жени и кој да се друзи, да не отворат, чунки жените св ќерки од баба Ева, што не додржа Божјата заповед кога ја кладе во рајо. Ете од тоа поеќе јас веруам, зашто жените не можат да држат нешто што је скришно.

На тоа згора мезличо му одобри тоа нешто на царо и царо на часо нарачал еден сандак многу убав да му напраат, и затворил еден буљбуљ натре, та му го пратил со еден голем чоек на жените и му кажал како да им речи чоекo.

— Заповедајте вие, жени, овој ковчег од царо со вермано што ќе бидите и вие како што се мажите; ама до три дни да не го отварате и вермано да не го земате; на треќио ден да го отворите и, што ќе ви вели вермано, тоа да прайте и да бидите.

Така му рекол чоeko на жените и му го остаил сандако пред нив и си ошол. Коа видоа жените сандако и чуја збороите од царо, голема радос сторија задека царо ќе им даит верман за и тие да бидат големи царцки луѓе како што се мажите.

— Е, е, видовте, мори сестрици, коа ви велев јас, оти треба да даиме еден арзоал на царо, да ни даит и нам прао, како и на мажите што му дал? Ете како добивме и ние прао и да бидиме и ние на царцки маслаат! Ете што рекле стари: Ако плачи детето, ќе му даит мајка му боска; а ако не плачи — не му дава и три дни и три ноќи да не посака.

— Вистина така је, честита царице — је рекле друзите — ако не плачит детето, нема мајка му да му даи да цица. Арно је што добивме верман, честита царице; ами кој ќе траи до три дни да го изваиме од сандаков и тогај да го пеиме? Ај ако је кабил, честата царице, да го отвориме сандако и само да о видиме златнио верман и да не го пеиме.

— Чини, сестрици — му рекла царицата — да го видиме, ама да не го пеиме, оти не чини да не послушаме од царо заповеста што ни заповедал.

На тоа згора го отворила капако царицата од сандако! Туху, коа видоа тоа нешто, останаа со зинати усти да се чуда што ‘и нашло.

— Лелех, мори сестрвди, што греппса сторивме,буљбуљо го испуштивме, што бил клаен во сандако од царо, немало верман ами буљбуљ имало, ами сега као да праиме? — му рекла царицата.

— Као ќе праиме? Дури је брго, да купиме еден буљбуљ и да го затвориме во сандако, та ни лук си јал, ни лук си мирисал. Ете така да напраиме, честита царице — је рекле друзите.

И брго-брго пратиле да купат еден буљбуљ; арно, туку дури да купат друг буљбуљ ‘и бастисал еден царцки чоек и не могле да донесат друг буљбуљ, и му го нашол сандако празен, та ‘и зел и ‘и однесол пред царо и пред мезличо.

— Еј, честита царице и вие сите пашици — им рекол царо — дали олкуа ви је вашето царцко послушание, што ви нарачав да не го отворате сандако за до три дни?! Дали вака ќе крепите царцките скришни работи што ќе ви идат коа ќе се сторите садријазами и друзи царцки големци? Вие нити еден ден не докрегоште една кришна работа, ами како ќе крепите со годиње? Ете како не рекол Госпо да бидат жените садријазами и други главатари на едно царсто ја, ами Госпо — сполај му! — си наредил работата со ред да му оди: мажите ‘и наредил за цареи и паши, а жените ‘и наредил да бидат домаќинки да гледаат куќа и да гледаат челада, а не да бидат садријазамки и не знам што. Ај сега ојте си, која од кај сте дошле, и бидете домаќинки, а не садријазамици, и остајте не нам мажите да се мачиме со царштината, и коа ќе дојди некоја нужда, да си тураме крвта; а пак вие да си седите раат дома.

Кога чуја тие зборои жените од царот, си наведоа глаите и си отидоа по дома да си бидат домаќинки и ден-денеска. Ошто многу грешија и се устраија, не им текна уште еднаш да посакаат да бидат садријазамки и друго ништо.

Коа видоа мезличот тој маривет од царо, што беше му го напраил на жените, беа се зачудиле и тогај дури беа поверуале оти жените не се што да држат скришни царцки и домаќинцки работи.

Вистина је за веруање зборо што го рекле стари за жените оти се; долгокоси, краткоумни.